

ADVIES VAN DE COMMISSIE NAAMGEVING

Betreft: Straatnaamgeving Sphinxkwartier

Datum : 24 oktober 2017

Aanleiding : Door de economische crisis is er geen uitvoering gegeven aan de geplande nieuwbouw op het voormalige fabrieksterrein Sphinx aan de Boschstraat. Nu het weer beter gaat en de draad weer is opgepakt, is het noodzakelijk om de gewijzigde infrastructuur en de geplande nieuwbouw op het voormalige fabrieksterrein Sphinx aan de Boschstraat opnieuw te voorzien van een straatnaam.

Voorstel :

De op 13 mei 2008 en 8 september 2014 genomen besluiten hieromtrent in zijn geheel in te trekken en de op de bij dit advies behorende tekening, gemerkt met B_3, genoemde straatnamen vast te stellen.

Voor de naamgeving van de nieuwe straten in het Sphinxkwartier is uitgegaan van namen, die geput zijn uit de 170-jarige historie van het bedrijf, welke bedrijf de basis heeft gelegd voor het economisch welvaren van de stad in die tijd. Daarnaast zijn enkele oude toponiemen ook in de naamgeving opgenomen.

Aan de namen is het in het binnenstedelijk gebied gebruikelijk suffix straat of plein toegevoegd. Voor de straten die het gebied ontsluiten is het suffix “poort” toegevoegd, aangezien de bestaande muur rond het bedrijf zoveel als mogelijk zal worden gehandhaafd.

1. Aan de Brikkebouw

Gebouw, dat in 1875 werd gerealiseerd en zijn naam heeft ontleend aan het gegeven, dat hier brikken (bakstenen) werden vervaardigd. Het oorspronkelijke gebouw had twee gewelfde verdiepingen, doch dit werd na een aantal jaren verhoogd met verdiepingen in gewapend beton.

2. Andriespoort

In de periode van 1350 – 1652 werd de Andrieskapel gebouwd als onderdeel van het Sint-Andriesklooster, bewoond door begijnen die afkomstig waren van het

Sint-Andreasconvent van Sint Pieter. Het klooster is in 1797 geconfisqueerd en ging toen dienst doen als magazijn voor de militaire genie.

Aan deze straatnaam is het suffix “poort” toegevoegd, omdat dit een van de plaatsen is, waar de muur, die het gehele Sphinxcomplex omgeeft en die gehandhaafd wordt, wordt doorbroken om toegang te geven tot het nieuwe woonkwartier.

3. Het Kinderwetje

Het kinderwetje van Minister van Houten uit 1874 is de wet, die in Nederland een einde moest maken aan de kinderarbeid en is de eerste sociale wet van industrialiserend Nederland. De wet verbood kinderen tot 12 jaar in fabrieken te werken. Landarbeid werd niet verboden. Tot dat tijdstip was kinderarbeid heel gebruikelijk. De industriële revolutie en de armoede maakten dat er veel voorstanders van kinderarbeid waren. Ouders zetten vaak hun eigen kinderen aan het werk om het gezinsinkomen te verhogen.

In 1900 kwam er door de invoering van de leerplicht een einde aan dit soort arbeid. Vanaf 1900 moesten kinderen vanaf de leeftijd van 6 jaar onderwijs gaan volgen.

4. De Cassij

Voormalige artillerieloods werd in 1877 door Petrus Regout aangekocht voor uitbreiding van de aardewerkproductie en later omringd door allerlei kleine gebouwen, die samen de naam “De Cassij” droegen.

5. De Encycliek

Een encycliek is een gewichtig pauselijk document van leerstellige aard die voor iedereen bestemd is. Het woord encycliek komt uit het Grieks en betekent letterlijk rondzendbrief.

6. Dokter Frans Fouquetstraat

Dokter F.E. Fouquet (1822-1908) begon in 1846 een huisartsenpraktijk in Maastricht. Gedurende 25 jaar was hij armendokter in een deel van de stad lopend van het Bassin tot aan de Kleine Gracht, waar bijna uitsluitend arbeiders woonden, die werkten in de fabrieken van de Sphinx. Daarnaast is hij een van de initiatiefnemers geweest, die de Vereniging ter bevordering der volksgezondheid te Maastricht hebben opgericht.

Daarnaast is dokter Fouquet van 1881 tot 1905 lid van de gemeenteraad geweest voor de Liberale Katholieke Groepering.

7. Fenikshof

In deze tuin bevindt zich een door de werknemers bij het 150-jarig bestaan van de Sphinxfabrieken aangeboden beeld, voorstellende een feniks (een legendarische vogel ofwel een buitengewoon begaafd persoon) .

8. Frans Fouraschenstraat

F.H. Fouraschen (1884-1934) vakbondsleider en voorzitter van de Maastrichtse afdeling “God en ons Recht”. Hij werd door de directie van de Sphinx ontslagen na het uitroepen van de staking in mei 1917.

9. Het Hooghuis

In 1865 werd het Hooghuis gebouwd, een rijk versierd gebouw van vier verdiepingen met een schilddak. Boven de ingang bevond zich op de tweede en derde verdieping een balkon. Het Hooghuis bevatte 22 meerkamerwoningen, bestemd voor gezinnen van de employees. Op de begane grond waren vier winkels gevestigd. In 1939 is het Hooghuis afgebroken om plaats te maken voor een tunneloven.

10. Passage du Chemin de Fer

Binnen het fabriekscomplex lag hier een goederenspoorlijn die een verbinding had met het nabij gelegen inmiddels opgeheven spoorwegraccordement aan de Statensingel.

Het prefix “passage” is aan deze naam toegevoegd, omdat het hier slechts een voetpad betreft

11. Pikeursbaan

In 1749 werd achter de Sint Andriesskapel een pikeursbaan aangelegd, waar paarden werden afgericht. Nadien is er op die plaats de Sint Jozefschool gesticht. De straat is een van de toegangswegen van het woonkwartier.

12. Penitentenpoort

Eind van de 17^e eeuw werd door de uit Namen afkomstige orde van de Penitenten een nieuwe gemeenschap gevestigd op een terrein dat bekend stond als Busschuttenhof (zie toelichting aldaar). Na de ontbinding van de schutterij kwam het terrein in handen van de gemeente, die het met hulp van de Maastrichtse burgerij overdroeg aan de kloosterorde. Bij het beleg van 1676 werd het grootste gedeelte van het klooster vernield, doch vervolgens weer opgebouwd. Na de confiscatie in 1797 kregen deze gebouwen een militaire functie.

13. Petrus Regoutplein

P.D.L. Regout (1801- 1878) Nederlands industrieel en politicus. Petrus Regout werkte vanaf zijn 13^e jaar in de glas- en aardewerkwinkel van zijn moeder. Na haar overlijden begon hij aan de Boschstraat een kristalslijperij. Gedwongen door het

economische isolement, waarin Maastricht na de Belgische Opstand was terecht gekomen, ontwikkelde hij in korte tijd een industrieel imperium bestaande uit onder andere een glas- en aardewerkfabriek, een geweerfabriek en een spijkerfabriek. In 1849 werd Regout lid van de Eerste Kamer.

14. Rerum Novarum

Rerum Novarum (over nieuwe dingen) is een in 1891 door Paus Leo XIII geschreven encycliek (een pauselijk document van leerstellige aard), die zich bezig houdt met de situatie van de arbeidersklasse en formuleert in de vorm van een aantal uitgangspunten de sociale leer van de Rooms-katholieke kerk. De uitgangspunten van deze encycliek waren een rechtvaardig loon, het recht op eigendom en solidariteit met de zwakkeren. Een van de instrumenten was de vorming van vakbonden. Met deze encycliek heeft de toenmalige Paus de kerk het industriële tijdperk binnengeleid.

De voorzitter,

De secretaris,